

so zgodovinski vidik, vidik obdobj, različnih stilov, različnih filozofskih pogledov in kulturnih gibanj v svetu, literarnih smeri in tokov. Bralcu je tako na voljo še eno delo o naši literarni zgodovini in slovstvu. Vsekakor v eni knjigi, eni zaključeni besedi, priročno in primerno za nadarjenega

bralca tovrstne znanstveno-esejistične literature.

Zoran Pevec

Strokovna knjižnica Cinkarne Celje
zoran.pevec@guest.arnes.si

Darko Dolinar: *Med književnostjo, narodom in zgodovino: razgledi po starejši slovenski literarni vedi*. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2007, 336 strani.

Že natančnejši pregled Dolinarjeve zbirke razprav – nekatere so že bile objavljene bodisi v jezikoslovnih oz. književnih revijah bodisi v časopisu, pa tudi v zborniku (*Razvoj slovenske etnologije od Štreklja in Murka do sodobnih etnoloških prizadevanj*) – prikazuje, da se je avtor lotil nadvse dobrodošlih literarnovednih vprašanj, ki zamejujejo pretekli čas, tj. čas, ko se je literarna veda šele pričnjal formirati. Darko Dolinar, avtor monografij *Pozitivizem v literarni vedi* (1978), *Hermenevtika in literarna veda* (1991) in številnih razprav o literarni vedi in literarni zgodovini (mdr. *Spremembe paradigem v novejši slovenski literarni vedi* (1994), *Brižinski spomeniki kot problem slovenske literarne zgodovine* (1996), *Poskus o temeljnih opredelitvah literarne vede* (1997), *O literarnozgodovinski metodi Marje Boršnik* (2006)), danes predstojnik Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede na ZRC SAZU, je svoje najnovejše delo razdelil na tri večja poglavja ali temeljna vprašanja literarne vede – izvzemajoč uvodni del, so to vprašanja o predmetu in metodah,

o institucijah in nazadnje o literarnih zgodovinarjih, ki so tako ali drugače sooblikovali slovensko literarno vedo.

Ves čas je prisotno avtorjevo kritično razpravljanje, ki se kaže že v uvodnem delu (ki je, mimogrede, zelo natančno razdelan), kjer med drugim pojasnjuje pomemben segment študije, tj. tematsko usmeritev: »Odločitev za slovensko območje ne pomeni, da želimo našo literarno vedo obravnavati kot svojevrsten, samoroden pojav ne glede na njegove evropske vzporednice, povezave in zglede, saj bi bil tak poskus vnaprej obsojen na propad. Nasprotno, širši kontekst je ves čas prisoten, posamezna izvajanja so formulirana tako, da molče kažejo nanj, ponekod ga tudi izrecno priključujejo« (str. 11). V nadaljevanju jasno nakaže časovno omejitev obravnave, tj. čas od sredine 19. stoletja do sredine 20. stoletja, tu in tam poseže čez to razmejitev.

Zbirka razprav prinaša vpogled v življenje in delo vseh tistih osebnosti, ki so pisale slovensko literarno vedo, in pregled dogodkov, ki so bili ključni pri

oblikovanju slovenske literarne vede.

Avtor že znana dejstva, podatke idr. poveže v neko smiselno celoto, v svoje videnje razvoja slovenske literarne vede. Tako bo pričujoče delo v marsikaterem oziru glavno čtivo študirajočim, marsikomu pa celo nadgradnja že pridobljenih znanj (zelo zanimivi so avtorjevi kritični pogledi na posamezne probleme znotraj literarne vede); vsekakor je delo dr. Darka Dolinarja sistematično in pregledno.

Že v uvodnem delu zgolj omenjam zgradbo knjige. Avtor v prvem poglavju O predmetu in metodah piše in razpravlja o tem, da je moderni pojem literatura nastal ob koncu 18. stoletja, dotika se metodologije (»Pomen metodologije v današnjem času še narašča zaradi t. i. metodološkega pluralizma, tj. hkratnega obstoja in konkurence različnih metodoloških smeri, ker si mora v takšnih razmerah vsak raziskovalec razčistiti, kaj pravzaprav dela in zakaj to dela« (str. 17)), poda zgodovinski pregled delovanja literarne vede, bralca seznanja s teoretično-metodološkimi modeli v času med svetovnima vojnama, s temeljnimi predstavniki literarne vede – Ivan Prijatelj, France Kidrič, Ivan Grafenauer, Avgust Žigon, Josip Vidmar idr. V tem delu je zanimivo tudi avtorjevo pisanje o polemikah znotraj literarne vede – npr. o matematični arhitektoniki v Prešernovi poeziji ali o prikazu in vrednotenju srednjega veka, reformacije in protireformacije oz. baroka. V podpoglavju Kritične izdaje Dolinar uvrsti slovansko filologijo v nacionalne oz. »nove« filologije. Še posebej zanimiv v tem podpoglavju je razvoj slavistike na Dunaju (Jernej Kopitar, Fran Miklošič, Gregor Krek,

Vatroslav Oblak, Karel Štrekelj, Matija Murko) in pa Štrekljev pomen za slovenistiko (na graški univerzi je predaval v slovenščini, in sicer o zgodovini slovenskega jezika, o zgodovini slovenske književnosti in o slovenski ljudski pesmi), avtor k dejavnikom za oblikovanje slovenske nacionalne filologije šteje tudi pouk maternega jezika na sicer germaniziranih šolah, učbenike, priročnike; v nadaljevanju natančno opredeli dva tipa kritičnih izdaj na Slovenskem, pri čemer je ena linija vezana na občo slovansko filologijo (ta se začenja v zgodnjem 19. stoletju, imena, povezana s tem, pa so Žiga Zois, Valentin Vodnik, Josef Dobrovsky, Gregor Krek, Vatroslav Oblak, Fran Miklošič), druga pa na nacionalno literarno zgodovino (izdaje novjših literarnih besedil, edicijska dejavnost se je razmahnila v zgodnjem 20. stoletju; Klasje, Kondor, Iz slovenske kulturne zakladnice, Novo klasje idr.). Vmesni položaj, ki kaže lastnosti obeh tipov, predstavljajo izdaje ljudskih pesmi. Avtor pozornost nameni tudi literarnovednemu raziskovanju ljudskega slovstva. Ivan Prijatelj je bil prvi, ki je nakazal, da naj se ljudsko slovstvo obravnava že v dobah njegovega nastanka (srednji vek), Ivan Grafenauer pa je sistematično vključil ljudsko slovstvo v zgodnje obdobje slovenske literarne zgodovine. Prvo poglavje se nadaljuje še z *Brižinskimi spomeniki*, ki so bili vir raziskovanja že v 19. stoletju, ko se je slovenska literarna veda šele začela razvijati; avtor je do raziskovanja tudi kritičen, piše o teorijah o *Brižinskih spomenikih*, opozarja na njihovo problematičnost. V podpoglavju o reformaciji avtor poda pregled o tem, kako je stroka obravnavala problem reformacije v preteklosti, omenja 400-letnico Trubarjevega rojstva

(1908) in njen pomen, nadalje piše o tem, kako so se v preteklosti sicer strinjali s pomenom reformacije, vendar je prišlo do razhajanj pri vprašanju, ali reformacija pomeni dejanski začetek slovenske književnosti ali le začetek nekega njenega obdobja; Jernej Kopitar namreč za začetek pismenosti na slovanskih tleh omenja Cirila itd. Predzadnje podpoglavje se ukvarja z literaturo in literarno vedo v obdobju moderne, avtor piše o skupnih točkah med literaturo in literarno vedo, pa tudi o razhajanju. Zadnje podpoglavje tega najbolj razdelanega sklopa je Prešernova podoba med biografiko in arhitektoniko. Obstajata dve smeri prešernoslovja: v eni je prevladovala literarno- in kulturnozgodovinska biografika (Luka Pintar, Matija Murko, Josip Tominšek, Franc Vidic, Fran Ilešič idr.), kasneje jo je nadgradil Ivan Prijatelj z literarnoestetskimi ter idejno- in kulturnozgodovinskimi perspektivami (kasneje tudi France Kidrič), druga pa se je ukvarjala predvsem s formalno analizo Prešernovega pesništva (Avgust Žigon, Josip Puntar). Avtor polemične argumente nasprotnikov arhitektonike strne v preglednejši prikaz, ki tudi zaključuje to veliko poglavje.

V drugem poglavju, ki vsebuje tri podpoglavja (Ljubljanska univerza in literarna veda: slavistika in slovenistika, Ljubljanska univerza in literarna veda: začetki komparativistike, Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovina), avtor razpravlja o ustanovitvi univerze ter njenem pomenu, o stolici za primerjalno književnost v Ljubljani, piše o učiteljih (France Kidrič, Jakob Kelemina, Ivan Prijatelj), o prvem profesorju »splošnega slovstva in slovstvene teorije« – Otmarju Schiss-

lu von Fleschenbergu itd. Poglavje se zaključuje s *Časopisom za slovenski jezik, književnost in zgodovino*, ki velja za prvo slovensko specializirano revijo na področju literarne vede in jezikoslovja. Avtor nadalje piše o njenih začetkih, pobudnikih (Rajko Nahtigal, Anton Kaspret), urednikih (Anton Kaspret, France Kidrič, Rajko Nahtigal, Fran Ramovš), o težavah, zasnovi (filološka, dopolnilno vlogo je imela zgodovina), o tem, kdo je objavljajal, o sočasni periodični publikaciji (Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede, ur. Fran Ramovš) idr.

Zadnje poglavje je poglavje o literarnih zgodovinarjih. Avtor prikaže njihovo delo, do katerega je kritičen. V tem poglavju lahko pri posameznikih izvemo tudi kakšno nečastno skrivnost, ki nam jo razkrije avtor (Štrekljevo delo *Zgodovina slovenskega slovstva* naj ne bi bilo njegovo delo, ampak prevod dela ruskega literarnega in kulturnega zgodovinarja Aleksandra Nikolajeviča Pypina). Veliko prostora avtor nameni Matiji Murku, ki se je občasno ukvarjal samo z ljudskim pesništvom, pomembni pa sta njegovi predavateljska in znanstvena dejavnost. Najbolj so ga zanimala obdobja srednjeveškega slovstva, reformacije in protireformacije ter romantika. Matija Murko je bil urednik znanstvenih publikacij; zasnoval je knjižno zbirko *Slavica* (da bi mladim slavistom omogočil objavljati znanstvene monografije). V Pragi, kjer je tudi deloval, je povzdignil slovenistiko na višjo raven. Ivana Prijatelja (njemu nameni kar dve podpoglavji) uvrsti med pomembnejše predstavnike literarne vede, ki so pri nas utemeljili znanstveno literarno zgodovino; zadnja lite-

rarna zgodovinarja v tem pregledu sta Anton Slodnjak in Marja Boršnik.

V prav vsakem poglavju je mogoče opaziti avtorjev značilen slog, tj. natančnost in jasnost, ki se kaže npr. v uvodnem delu, kjer strnjeno prikaže celotno vsebinsko obravnavo dela in seveda že omenjena kritičnost; avtor npr. ob raziskovanju *Brižinskih spomenikov* v preteklosti zapiše, da raziskave mnogokrat niso prinesle česa novega (v smislu poznavanja spomenikov).

Delo *Med književnostjo, narodom in zgodovino: razgledi po starejši slovenski literarni vedi* s pregledom slovenske literarne vede in osebnosti, ki so jo oblikovale, vsebuje razprave, ki so lahko izhodišče nadaljnjemu literarnovednemu raziskovanju, hkrati pa napoveduje delo, ki se bo ukvarjalo s sodobno literarno vedo.

Janja Vollmaier
Radlje ob Dravi
janja_voll@yahoo.com

Mednarodni strokovni kolokvij Zofka Kveder (1878–1926): recepcija njene ustvarjalnosti, Praga, 6.–7. junij 2007.

Zanimivo je, kako določeni avtorji zaznamujejo mesta, od koder izhajajo ali o katerih so pisali, sem razmišljala, ko sem se nekega lanskega junijskega večera vzpenjala po tekočih stopnicah praške podzemne železnice na postaji Malostranská in je za mano ostajal mladostno večni nasmeh Franza Kafke na izrezu iz njegovega znanega črno-belega portreta s Felice Bauer. Podoba na plakatu je vabila na eno od mnogih stalnih muzejskih postavitev o tem piscu in je bila samo ena iz množice reprodukcij na spominkih in informativnem gradivu, ki obiskovalca Prage na vsakem (turističnem) koraku opominjajo, da je češka prestolnica mesto Franza Kafke. Podobno kot Dunaj s konca 19. stoletja povezujemo s Freudom ali si London viktorijanske dobe predstavljamo po upodobitvi v Dickensonovih romanih. Prav o praški eksploataciji Franza Kafke v turistične namene je pred leti pisal Drago Jančar.

Pa vendar, mi misel še zmeraj ni dala miru, ali si prve, še otroške podobe Prage nisem ustvarila ravno iz prebiranja besedil nekega drugega »K.«, ki je prav tako in celo ob istem času kot Kafka živel(a) v Pragi? »Želela sem, da bi zdaj, velika, našla in uživala tisto lepoto, ki sem jo jaz nekoč našla v Pragi in ki je je bila tudi ona deležna, ko je bila še majhna. Da bi uživala v številnih cerkvah in kupolah, ki krase Prago, v prelepih trgih, kjer vsak kamen pripoveduje slavne zgodbe iz davnih dni, uživala v krasnih črnih starih palačah, v prelepih spomenikih, v bajnem obrisu Hradčanov, v čudovitih parkih, v Vltavi, ki jo sončni zahod na večer zlati in rdeči, v posebnosti češke pokrajine, ki kakor čaroben prstan obkroža Prago.« (Zofka Kveder: *Vladka, Mitka, Mirica*, Mladinska knjiga, 1978, str. 239.) Nikoli prej še nisem bila pomislila, da sta bila sodobnika. Ona, Zofka Kveder, se je rodila pet let pred njim,